УДК 811.111’36+811.161.2’36:81’367:81’38
Хавкіна О.М.[1], Касала М.С.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-313 НУ «Запорізька політехніка»

ІНВЕРСІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ГРАМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ

О.М. Хавкіна, М.С. Касала

Інверсія - це зміна прямого порядку слів у реченні для виділення смислово значущих компонентів або надання фразі стилістичного забарвлення [1, с. 94]. У процесі вивчення англійської мови традиційно наголошується на фіксованому порядку слів: підмет, присудок і другорядні члени речення. Водночас у мовленні можливі відхилення від цього порядку, зумовлені потребою досягнення певного комунікативного ефекту. У таких випадках інверсія слугує засобом актуалізації важливої інформації та надання висловлюванню експресивності. В українській мові порядок слів значно вільніший, тому інверсія є більш природним і частотним явищем [3].

Серед основних типів інверсії виділяють граматичну та стилістичну. Граматична інверсія в англійській мові є обов’язковою і регламентується правилами. Вона реалізується в питальних реченнях, де допоміжне дієслово передує підмету (*Do you understand the rule?)*, у конструкціях із заперечними або обмежувальними прислівниками (*Never have I seen such beauty)*, а також в умовних реченнях без сполучника *if (Had I known about it, I would have helped)*. У цих випадках інверсія не є стилістичним вибором, а виконує граматичну функцію, забезпечуючи правильність синтаксичної структури [2].

В українській мові граматична інверсія має інший характер. Вона не є обов’язковою, проте може слугувати засобом зміни комунікативного акценту. Так, у реченні *Прийшов він учора* порівняно зі стандартним *Він прийшов учора* інверсія підкреслює дію або обставину, а не виконавця [3].

Стилістична інверсія в обох мовах є засобом художньої виразності [2, с. 47]. В англійській мові вона часто використовується в художньому дискурсі для створення урочистого або емоційно насиченого тону: *Into the room came a stranger, So powerful was the storm that the trees fell down*. Такі конструкції спияють актуалізації нової інформації та посиленню експресивності висловлювання [5].

В українській мові стилістична інверсія є більш поширеною і різноманітною. Вона активно функціонує в поезії, публіцистиці та розмовному мовленні. Так, у рядках Д. Павличка *Зелена гілка в лузі на вербі // Від доторку твого зів’яне* винесення присудка в кінець підсилює емоційність і формує поетичний ритм. У розмовному мовленні також можливі подібні конструкції: *Дивна це була історія*, де винесення означення на початок підсилює оцінність.

За формою інверсію поділяють на повну і часткову. Повна інверсія передбачає зміну порядку підмета і присудка, коли присудок передує підмету. В англійській мові це спостерігається, наприклад, у реченні *On the hill stood a castle*, де предикативна частина винесена перед підметом [4]. В українській мові аналогічна конструкція – *На горі стояв замок* – не лише змінює порядок слів, а й створює образно-описовий ефект. Часткова інверсія полягає у винесенні окремого члена речення. В англійській мові вона часто реалізується через допоміжні дієслова: *Rarely do they visit us;* в українській – через актуалізацію додатка чи обставини: *Тебе я ніколи не забуду»*, де додаток «тебе» стає центром висловлювання [3].

Граматичні функції інверсії в англійській мові є чітко визначеними: вона служить для побудови питань, умовних конструкцій, речень із заперечними прислівниками. В українській мові ці функції не є обов'язковими, але інверсія слугує засобом структурування висловлювання відповідно до комунікативного наміру мовця. В обох мовах вона сприяє актуалізації нової інформації, зазвичай розташованої в позиції логічного наголосу. Стилістичні функції інверсії охоплюють створення емфази, експресивності та ритміко-інтонаційної організації висловлювання. Вона дає змогу підкреслити окремі елементи, надати мовленню урочистості або драматизму, а також забезпечити відповідність художнім вимогам тексту. В українській поезії інверсіяо є продуктивним засобом версифікації [2, с. 47].

Отже, інверсія в англійській та українській мовах має як спільні, так і відмінні риси. В обох випадках вона виконує функцію виділення інформації та створення експресивності, однак в англійській мові її вживання значною мірою регламентоване граматичними нормами, тоді як в українській мові інверсія є більш вільною і переважно стилістично зумовленою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.

2. Грабовська А. В. Функціонування інверсії в англомовному художньому дискурсі. *Лінгвістична палітра :* матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів та магістрантів (15 квіт. 2020 р.). Біла Церква : БНАУ, 2020. С. 46–48.

3. Граматична функція інверсії. URL: https://studfile.net/preview/5188806/page:3/ (дата звернення: 29.03.2026).

4. Інверсія в англійській мові. URL: https://englishprime.ua/uk/inversiya-v-anglijskom/ (дата звернення: 29.03.2026).

5. Інверсія в англійських реченнях: правила та приклади. URL: https://cambridge.ua/uk/blog/ynversyya-v-anglyjskyh-predlozhenyyah/ (дата звернення: 29.03.2026).